

Kraiberg: Iblandt de mange og vigtige Grunde, der ere blevne anførte for at vise det paatrængende Nødvendige i Omordningen eller Aflysningen af Fæsteforholdet, er ogsaa den, at det Patriarkalste i Stillingen er blevet, om ikke ophævet, saa dog forandret; ja tilvisse, ogsaa forandret i politisk Henseende. Tidligere var Fæstebonden den i politisk Retning aldeles Fortrykte og U selvstændige, der kun havde at bukke og tie. Vor frie Forfatning har stillet ham hen som den selvstændige Mand, som den, der ved Medborgeres Tillid kan kaldes til netop i denne Sal at tage Deel i Afgjørelsen af Landets vigtigste Anliggender, i Lovgivningen, og dog fører Fæstevæsenet det med sig, at der endnu er de Egne, hvor Fæstebønderne hindres i Nydelsen og den frie Udøvelse af deres statsborgerlige Friheder og Rettigheder. Jeg har staaet i en Kreds af Bølgere, hvor der var mange Fæstebønder. Jeg opfordrede dem til at udtale sig om dette Forhold; men der lod ikke en eneste Stemme sig høre. Da jeg kom hjem, modtog jeg derimod en Skrivelse fra dem, der forklarede mig Grunden, som var den, at Godsforvalteren var tilstede, og ingen af dem havde villet udsætte sig eller Andre af deres Standsfæller for de Ubehageligheder, som kunde flyde af, at de udtalte sig, hvis deres Mening ikke skulde gaae i samme Retning som hans. Og hvad vilde saa disse Fæstebønder? De vilde ikke Andet end bede mig om, at jeg, naar jeg muligen kom til at staae paa denne Plads, da vilde jeg sigte til Rigsdagen og navnlig til de Mænd, som skulde komme til at drøfte det Lovforslag, som man meente vilde blive fremlagt, at de vistnok ønskede Fæstevæsenet afløst, men kun paa en saadan Maade, at Alles rejsfærdige og billige Fordringer bleve sydestgjorte, at de endogsaa ikke ansaae det for saa overordentlig paatrængende, at en Evangsaflysningslov dieblifkeltig udkom, men at de vilde bede de Mænd, hvem Sagen i Særdeleshed ligger paa Hjerte, og som have den største Indsigt i den, at overveie, om der ikke var Grund til at følge det Raad, som ved Valghandlingen blev udtalt af den ærede Rigsdagsmand for Maribo Amts 4de Valgfreds (Monrad), nemlig om det ikke, hvis det skulde vise sig, at det endnu

havde lange Udfigter, inden en saadan Lov kunde gennemføres, kunde være rigtigt at optage Spørgsmaalet om, hvorledes Fæstevæsenet imidlertid kunde udvikles paa en Maade, som kunde være tjenlig for Fæstebønderne, for Exempel ved Erstatning for Forbedringer o. s. v. Til denne Udtalelse skal jeg sige, at jeg naturligvis ønsker Sagen henvisst til fortsat Behandling og beder Udvalget om at overveie, hvad jeg her har fremsat.

N. W. Hansen: Skjøndt jeg meget godt veed, at dette Lovforslag har afgivet et Thema, hvorover der har været talt saameget, at man næsten ikke kan sige et Ord, uden at det tidligere flere Gange har været udtalt under denne Sags Behandling, kan jeg dog ikke i dette Dieblifk afholde mig fra, i Nedsættning til hvad den ærede Rigsdagsmand for Odense Amts 2den Valgfreds (Schytte) har fremsat, deels med Hensyn til Dieblifkets Ubetimelighed, deels med Hensyn til den Fare, han har troet, der vilde være forbunden med, om dette Forslag toges tilfulde, at udtale det som min fulde Overbevisning og en Erfaring, som jeg ogsaa har erhvervet igjennem dette Forhold, at jeg troer, der aldrig vil blive Noget hverken udenfor eller indenfor dette Thing, saalænge der ikke fra Regjeringens og Rigsdagens Side skeer Noget, hvorved en Afhjælpning af dette Forhold kan sees imøde, en Afhjælpning, hvorved den Byrde kan lettes, som hidtil har hvilet som et hæmmende Baand paa vor hele Forfatnings finantzielle Udvikling. Det er et Forhold, som vedligeholder en Tilstand, hvorved der altid skabes Uenighed og Splid mellem de Kræfter, som skulle virke i Forening, et Forhold, som tillige svækker Tilstanden Dag for Dag saavel til Regjeringen som til Repræsentationen, og endelig et Forhold, hvoraf tusinde Familiers Liv og Lykke og hele borgerlige Eksistens er afhængig, fordi man nu kan antage, at der er over 80,000 Tønder Hæitkorn tilbage i Fæstebønder. Jeg veed ogsaa, at det bør fremhæves, at der endnu er adskillige Godseiere tilbage, som behandle deres Fæstegods med megen Humanitet, til hvilke jeg ogsaa har den Glæde at kunne henregne den ærede Rigsdagsmand, som